Pane Kozube, nejde o humor.
Jde o něco mnohem důležitějšího.

Jsme spolek Svět autismu a v současné době sledujeme dění kolem výroku komika Štěpána Kozuba, který v úryvku svého stand-up vystoupení označil děti ze speciální školy za „degeny“. Jako předseda spolku, ale také otec dítěte se speciálními potřebami, jsem se rozhodl k tomuto tématu vyjádřit svůj názor.

Osobně pana Kozuba neznám a kdybych téměř pravidelně neposlouchal Ranní show Evropy 2, když vozím dceru do speciální školy v Berouně, možná bych o něm ani nevěděl. Takže mi nepřísluší z jedné kauzy hodnotit, jaký je pan Kozub člověk. Nicméně bych mu touto cestou chtěl osvětlit, co vlastně svým výrokem mohl způsobit.

Humor je velice potřebný, člověk se potřebuje smát, a proto je určitě dobře, když jsou mezi námi lidé, kteří nám to dopřávají. Samozřejmě každý má rád jiný druh humoru, a to, co připadá směšné jednomu, nemusí připadat směšné druhému. Černý humor je toho dobrým příkladem. To, co si dva lidé řeknou mezi sebou, by třeba v životě neřekli veřejně. Proč? Protože vědí, že by tím mohli někoho urazit, naštvat nebo mu ublížit. A tady bylo něco řečeno veřejně, hodně veřejně.

Rodiče, kteří mají děti se speciálními potřebami, si tuto životní situaci nevybrali. Neudělali nic, čím by ji zavinili. Prostě přišla a najednou se jim změnil celý jejich život. Často přichází šok, nejistota a obavy. Něco, na co nebyli připraveni. Nerozumí vlastnímu dítěti, nevědí, co dělat, jak pomoci jemu i sobě.

Každý člověk je originál, a to platí i u dětí se speciálními potřebami. Každé má jiné obtíže, jiné potřeby a jinou míru podpory, kterou vyžaduje. S tím souvisí také různá míra zatížení jejich rodin.

Každá rodina řeší svoji situaci jinak. Některé ji zvládají lépe, jiné se dostávají na hranici svých možností. Rodiče hledají pomoc, investují nemalé peníze do různých terapií, podpůrných prostředků, přípravků a podobně. Snaží se svým dětem porozumět a vytvořit jim co nejlepší podmínky pro život.

Rodiče vidí své dítě chovat se mnohdy „nepřirozeně“ z pohledu našeho běžného chápání světa. Právě to zdánlivě „nepřirozené“ chování je asi největším kamenem úrazu, hlavně ve společnosti lidí, kteří podobnou zkušenost nemají. Málokdo si uvědomuje, že za takovým chováním mohou stát obtíže v komunikaci, vnímání okolního prostředí, zpracování smyslových podnětů nebo regulaci emocí. Že dítě často nereaguje určitým způsobem proto, že by chtělo, ale proto, že v danou chvíli jinak reagovat nedokáže.

A právě tady se rodiny velmi často setkávají s nepochopením. S pohledy okolí, poznámkami a mnohdy i velmi nevybíravými narážkami. Ty bolí, hodně bolí. Zvlášť když rodič sám každý den hledá cestu, jak svému dítěti pomoci.

E-mail
svetautismu@svetautismu.cz

Telefon
+420 722 090 206

Adresa
U Dráhy 318, 253 03 Chýně

Někteří rodiče se pod tíhou dlouhodobého zatížení dostávají do vážných psychických problémů. Někteří potřebují odbornou pomoc, jiní se postupně uzavírají před okolním světem. Přicházejí o kamarády, někdy o partnerské vztahy, práci nebo možnosti žít život, jaký si dříve představovali. Neplatí to samozřejmě pro všechny rodiny, ale i s takovými příběhy se při naší práci setkáváme. A přitom by jim často velmi pomohlo něco zdánlivě jednoduchého. Pochopení, přijetí a trochu vstřícnosti ze strany okolí.

My ve Světě autismu, stejně jako mnoho dalších organizací i jednotlivců, se snažíme změnit společenské vnímání lidí, kteří vnímají svět jinak, mají jiné potřeby a někdy se také jinak chovají. Že si své obtíže nevybrali a že místo narážek a posměchu potřebují přijetí, klid, pochopení a vstřícný přístup.

Snažíme se vysvětlovat, že odlišné chování nemusí znamenat nevychovanost, že obtíže v komunikaci neznamenají nedostatek inteligence a že člověka nelze posuzovat jen podle toho, jak se na první pohled projevuje. Je to dlouhá cesta. Měníme něco, co je ve společnosti hluboce zakořeněné, a každá podobná změna vyžaduje čas, trpělivost a spoustu práce.

A právě teď jsem se dostal k tomu, co bych chtěl panu Kozubovi říci.

Humor může urazit jednotlivce, někteří s tím musí dokonce počítat. Může urazit některého rodiče, ten si zanadává, odplivne si a jde se dál. Ale tady podle mého názoru nejde jen o uražené jednotlivce nebo rodiče, tady se může významným způsobem podkopávat dlouhodobá snaha o změnu celospolečenského vnímání lidí se speciálními potřebami.

Mnozí totiž nerozlišují to, co bylo míněno humorem, a co vážně. Mohou si říct: „Když to říká veřejně Kozub, proč bych nemohl já?“ A právě v tom vidím skutečný problém. Veřejně známý člověk má mnohem větší dosah než kdokoliv z nás. Jeho slova se dostávají k tisícům lidí, ovlivňují jejich postoje a někdy, byť neúmyslně, mohou přispívat k tomu, že se určité chování začne považovat za normální.

Pokud se snažíme společnost učit, aby děti se speciálními potřebami nepovažovala za méněcenné, aby se jim neposmívala a aby jejich odlišnosti dokázala přijímat, pak podobné veřejné výroky mohou naše úsilí vracet o kus zpátky.

To je ten dosah, který si podle mého názoru pan Kozub možná vůbec neuvědomil.

Nechci mu podsouvat úmysl někomu ublížit. Věřím, že jeho cílem bylo pobavit diváky, nikoliv zesměšnit děti se speciálními potřebami. Stejně tak nechci zpochybňovat jeho právo na humor, včetně toho černého. Ale myslím si, že každý člověk je odpovědný za svá slova. A ten, kdo veřejně vystupuje a oslovuje velké množství lidí, by si měl uvědomovat nejen to, co svým výrokem zamýšlel, ale také to, jaký může mít jeho výrok dopad.

E-mail
svetautismu@svetautismu.cz

Telefon
+420 722 090 206

Adresa
U Dráhy 318, 253 03 Chýně

Nejde tedy o to, zda se někdo smí nebo nesmí smát. Nejde ani o to, zda má pan Kozub právo dělat humor po svém. Jde o něco mnohem důležitějšího. O to, jak se jako společnost díváme na lidi, kteří se od nás nějakým způsobem liší. Jestli se jim budeme posmívat, nebo se jim pokusíme porozumět. Jestli budeme jejich odlišnosti využívat jako snadný terč humoru, nebo jim dokážeme vytvořit prostředí, ve kterém se nebudou muset za svoji odlišnost stydět.

Pane Kozube, neznám vás a nechci vás soudit. Jen bych si přál, abyste se na celou věc zkusil podívat také očima rodičů a dětí, kterých se váš výrok dotkl. Možná byste pak pochopil, proč pro nás nejde jen o jeden nepovedený vtip.

Roman Beneš
předseda spolku Svět autismu, z. s.

E-mail
svetautismu@svetautismu.cz

Telefon
+420 722 090 206

Adresa
U Dráhy 318, 253 03 Chýně